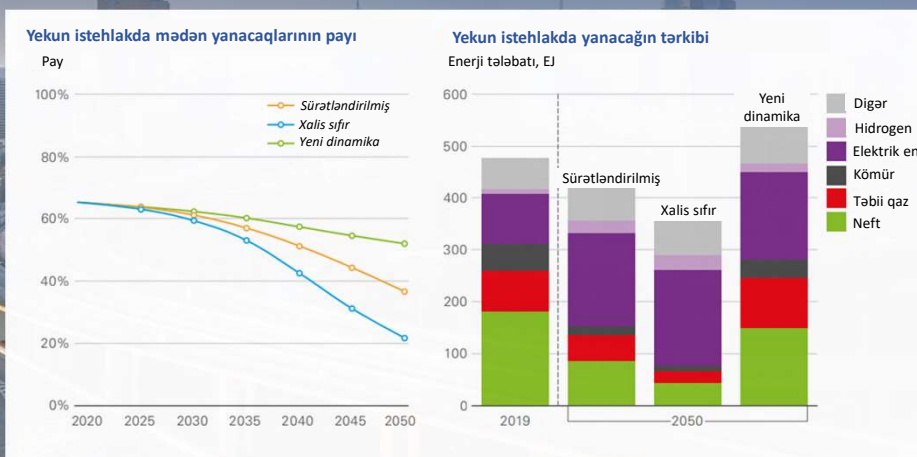

- Sabahınız xeyir, hər kəsi salamlayıram.
- İki illik fasilədən sonra yenidən Bakı Enerji Həftəsinə və bu Forumu qoşulmaq çox xoşdur.
- Bu tədbir dünyanın hər yerindən çoxsaylı insanları cəlb edir.
- Buna səbəb odur ki, bu gün Azərbaycanın global enerji istehsalında rolu getdikcə artır.
- Bu region nəhəng enerji potensialına malikdir.
- Mən bu gün bu potensialın enerji keçidini necə dəstəkləyə biləcəyi və Xəzər karbohidrogenlərinin bu prosesdə hansı rol oynaya biləcəyi barədə danışmaq istəyirəm.

Enerji qarışığında neft və qazın davamlı rolu

- Dünya çox mühüm enerji transformasiyası yaşayır.
- Bu, ilk öncə karbon emissiyalarının azaldılması və iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə ehtiyacından irəli gəlirdi.
- Lakin bu, **artıq sadəcə bir iqlim məsələsi deyil.**
- Ukraynada baş verən faciəvi hadisələr, enerji daşıyıcılarının qiymətinin qalxması və yaşayış xərclərinin artması global enerji böhranına səbəb olub.
- İndi söhbət təkcə daha təmiz enerjiden deyil, həm də sərfəli və təhlükəsiz enerjiden gedir.
- **Biz bunu "enerji trilemması" adlandırırıq.**
- bp şirkəti olaraq **dünyanın enerji ehtiyaclarının qarşılınması kimi əsas işimizi görməklə yanaşı**, biz enerji keçidinə dəstək vermək üçün imkanları da görürük.
- bp-nin "Enerji Perspektivlərinə Baxış" hesabatında enerjinin gələcəyi ilə bağlı üç ayrı-ayrı ssenari araşdırılır.
- Hər üç ssenariyə görə dünyanın öz enerji tələbatını qarşılaması üçün müxtəlif növ yanacaqların qarışığına ehtiyacı olacaq.
- Gələcəyin enerji qarışığı əsasən qeyri-mədən yanacaqlarından ibarət olacaq.
- Lakin, tədricən azalan miqdarda olacağına baxmayaraq,

karbohidrogenlər hələ qarşıdan gələn onilliklər ərzində bu enerji qarışığının tərkibində qalacaq.

- Bu isə o deməkdir ki, hələ də neft və qaz sahəsinə investisiyaya ehtiyac var.
- Bir şirkət olaraq, biz diqqətimizi dayanıqlı karbohidrogenlərə yönəldirik, başqa sözlə desək, tələbat azalmağa başladıda belə rəqabətə davamlı qalacaq barelləri hədəf götürürük.

AÇG-dən enerji keçidinə dəstək

- Xəzərdəki cari karbohidrogen biznesimiz bu məqsədə tam uyğundur.
- Ötən 30 il ərzində biz dünya səviyyəli enerji infrastrukturunun qurulması üçün Azərbaycan və qlobal tərəfdaşlarla işləmək şərəfinə nail olmuşuq.
- Bu isə bu regionda **təmiz, sərfəli və etibarlı enerji işlənmələrinin növbəti mərhələ üçün bünövrəsi ola bilər.**
- Qısa şəkildə ACE adlandırdığımız Azəri Mərkəzi Şərqi layihəmiz buna gözəl nümunədir.
- ACE nəhəng AÇG yatağının işlənməsinin növbəti mərhələsidir.
- 6 milyard ABŞ dolları dəyərində olan bu layihəyə gündəlik 100000 barelədək neftin işlənməsi üçün layihələndirilmiş yeni dəniz platforması daxildir.

- ACE üzrə işlərin artıq 70%-i tamamlanıb və platformadan ilk hasilat 2023-cü ildə gözlənilir.
- Ekranda gördüyünüz, demək olar ki, tamamlanmış bu üst modulların hər birinin çəkisi 2000 tondan artıqdır.
- Platformanın dayaq bloklarının da tamamlanmasına az qalıb. Bu ilin sonuna doğru öz yerində quraşdırılması üçün onları dənizə yola salacağıq.
- **ACE platformasının daha az karbonlu olması nəzərdə tutulub.**
- O, Xəzərdə məsafədən idarə edilən ilk dəniz platforması olacaq - onun əsas idarəetmə qurğusu Səngəçal terminalında yerləşəcək.
- Platformanın əksər sistemləri və prosesləri avtomatlaşdırılacaq ki, bu da iş saatlarını azaltmağa və diqqəti daha vacib işlərə yönəltməyə imkan verəcək.
- O, mövcud infrastrukturdan ehtiyat enerji əldə etmək üçün Şərqi Azəri platformasına qoşulacaq.
- Hər hansı kiçik istixana qazı emissiyalarını və zərər verə biləcək böyük sızmaları aşkar etmək və aradan qaldırmaq üçün bütün platforma boyunca termal kameralar quraşdırılacaq.
- Bütün bunlar isə platformaya **daha az gediş-gəliş, daha az dayanma halları və boşdayanmalar, və məhz buna görə də daha az məşəldə yandırma və daha az emissiya deməkdir.**

Şahdəniz - etibarlı enerji təchizatçısı

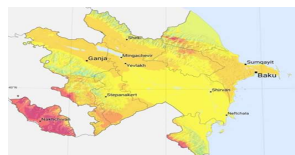
- Dayanıqlı karbohidrogenlər həmçinin təhlükəsiz və etibarlı karbohidrogenlər deməkdir.
- Regional və Avropa bazarlarına tədarükün təhlükəsizliyinə və müxtəlifliyinə töhfə verən Xəzər qazı bunu özündə tam əks etdirir.
- Şahdəniz və Cənub Qaz Dəhlizinin əvvəldən başlıca məqsədi də məhz bu idi.
- Hazırda Şahdəniz yatağından gündəlik təxminən 70 milyon kubmetr qaz və təxminən 100000 barel kondensat hasil olunur, bununla belə, sabit ən yüksək hasilat səviyyəsinə doğru artım hələ də davam edir.
- Və buna demək olar ki, 100%-ə çatan fenomenal əməliyyat səmərəliliyi ilə nail olunur.

- Sabit ən yüksək hasilat dövründə Şahdəniz yatağı ildə təxminən 26 milyard kubmetr qaz hasil edəcək.
- Yeri gəlmişkən qeyd etmək lazımdır ki, onun mürəkkəb sualtı hasilat sistemi Xəzərdə ilk və dünyada bp tərəfindən idarə olunan ən böyük sualtı sistemdir.
- **Şahdəniz və Cənub Qaz Dəhlizi şübhəsiz ki, bu günün həm də sabahın gündəmində olacaq.**
- Hər iki layihə üçün də əhəmiyyətli genişlənmə imkanları mövcuddur.
- Bu nəhəng qaz dəyər zənciri elə layihələndirilib ki, onun ilkin ötürücülük gücü lazım olduğu halda və vaxtda artırıla bilsin.
- Hazırda SOCAR və digər tərəfdaşlarımızla birlikdə işləyərək Avropaya qaz təchizatını necə artırma biləcəyimizi nəzərdən keçiririk.
- Bununla da, **Şahdəniz və Cənub Qaz Dəhlizi enerji keçidinə və təchizat təhlükəsizliyinə əlavə töhfə verə bilər.**

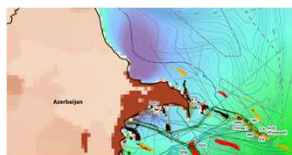
Gələcəyə hədəflənmə

Karbonsuzlaşdırılmış neft
və qaz

Günəş enerjisi

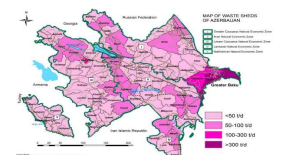
Dənizdə külək enerjisi

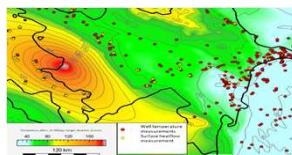
Karbon tutma, istifadə və
saxlama (CCUS) həlləri

Hidrogen/Ammonyak

Bioenerji

Geotermal

Nəqliyyat

- Azərbaycan öz enerji sektorunun inkişafında uzun yol qət edib.
- Mövcud qabaqcıl infrastrukturuna, qurulmuş güclü tərəfdaşlıqlarına və əlverişli şərtlərinə görə **ölkə enerji keçidində də irəlidə gedə bilər.**
- Və bp şirkəti də buna dəstək olmağa hazırdır.
- **Biz Azərbaycana öz enerji ehtiyatlarının - həm karbohidrogenlərin, həm də getdikcə daha az karbonlu enerji ehtiyatlarının - işlənməsində dəstək ola bilərik.**
- Ötən həftə biz Energetika Nazirliyinə Azərbaycan üçün dekarbonizasiya imkanlarına dair bir sıra tövsiyələr təqdim etdik.
- Bu tövsiyələr bizim dünya miqyasındakı az karbonlu texnologiyalar və biznes modelləri üzrə olan təcrübəmizə

əsaslanır.

- Və orada Azərbaycanın öz zəngin enerji potensialından istifadə etməklə 2050-ci ilə qədər enerji keçidindən necə faydalana biləcəyi nəzərdə tutulur.
- İmkanlar çoxdur - günəş enerjisi, külək enerjisi və geotermal enerji kimi resurslardan tutmuş hidrogen istehsalı və karbon tutma kimi az karbonlu həlləri əhatə edən bir çox imkanlar mövcuddur.
- Artıq üzərində işlədiyimiz imkanlardan bir neçəsini qeyd etmək istərdim.
- Birincisi, **mövcud neft və qaz hasilatını karbonsuzlaşdırmağın yollarını axtarıq.**
- Məsələn, sahələrimizdə məşəldə müntəzəm yandırmanı aradan qaldırmaq üçün səylə çalışırıq.
- Emissiyaları 50% azaltmaq üçün qurğularımız boyunca metan aşkarlayan detektorlar quraşdırırıq.
- Əməliyyatlarımızı necə elektricləşdirə biləcəyimizə və enerji üçün qaz yandırılmasını necə dayandıra biləcəyimizə baxırıq.
- Səngəçal terminalının elektricləşdirilməsi bu baxımdan yaxşı başlanğıc ola bilər.
- Terminal hazırda qaz turbinləri ilə işləyir, lakin o, dövlət elektrik şəbəkəsinə də qoşula bilər.
- Bu, yalnız emissiyaları azaltmayacaq, həm də Cənub Qaz Dəhlizi vasitəsilə daha çox qaz ixrac etməyə imkan verəcək.
- Paralel olaraq, **biz Cəbrayıl rayonunda 240 meqavatlıq günəş elektrik stansiyasının inşası üçün aparılan müzakirələri yekunlaşdırmaq üzrəyik.**
- Bu həcmdə elektrik enerjisi 200000-dən artıq ailəni təchiz etmək üçün kifayətdir.

- Biz artıq bu ayrı-ayrı layihələrin birlikdə vahid enerji sisteminin hissələrinə necə çevriləcəyini görürük.
- **Biz həmçinin bərpa olunan enerji mənbələri üzrə buna bənzər potensial layihələrdə SOCAR-la birgə işləməyə başlayırıq.**
- Bu, illərlə davam edən möhkəm tərəfdaşlığımızın təbii davamıdır.
- Nəhayət, bir saat əvvəl **Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetində bərpa olunan enerji mənbələri üzrə yeni magistr proqramını dəstəkləmək üçün müqavilə imzaladıq.**
- Bu təhsil proqramı enerji üzrə yeni nəsil yerli mütəxəssislər hazırlayacaq.
- Onlar ölkənin gələcək təmiz enerjiyə keçidini irəli aparacaqlar.

Yekun

- Sonda isə icazə verin, çıxışımın əvvəlindəki fikirləri bir daha vurğulayım.
- Dünya enerji keçidini yaşayır.
- Bu keçid dünyanın təmiz, sərfəli və etibarlı enerjiyə olan tələbatı ilə bağlıdır.
- Azərbaycanın nəhəng enerji potensialı var.
- Və məhz buna görə də, **onun bu keçid prosesində irəliləmək və yeni enerji gələcəyi qurmaq üçün unikal imkanları var.**
- İnanırıq ki, bu gələcək də ötən 30 il qədər parlaq olacaq.
- Və biz bu gələcəyi birlikdə quracağıq.
- Təşəkkür edirəm.